

Lai novērojums kļūtu par pierādījumu – datu ievākšanas un rezultātu kvalitāte 2024.gadā

Jānis Ozoliņš

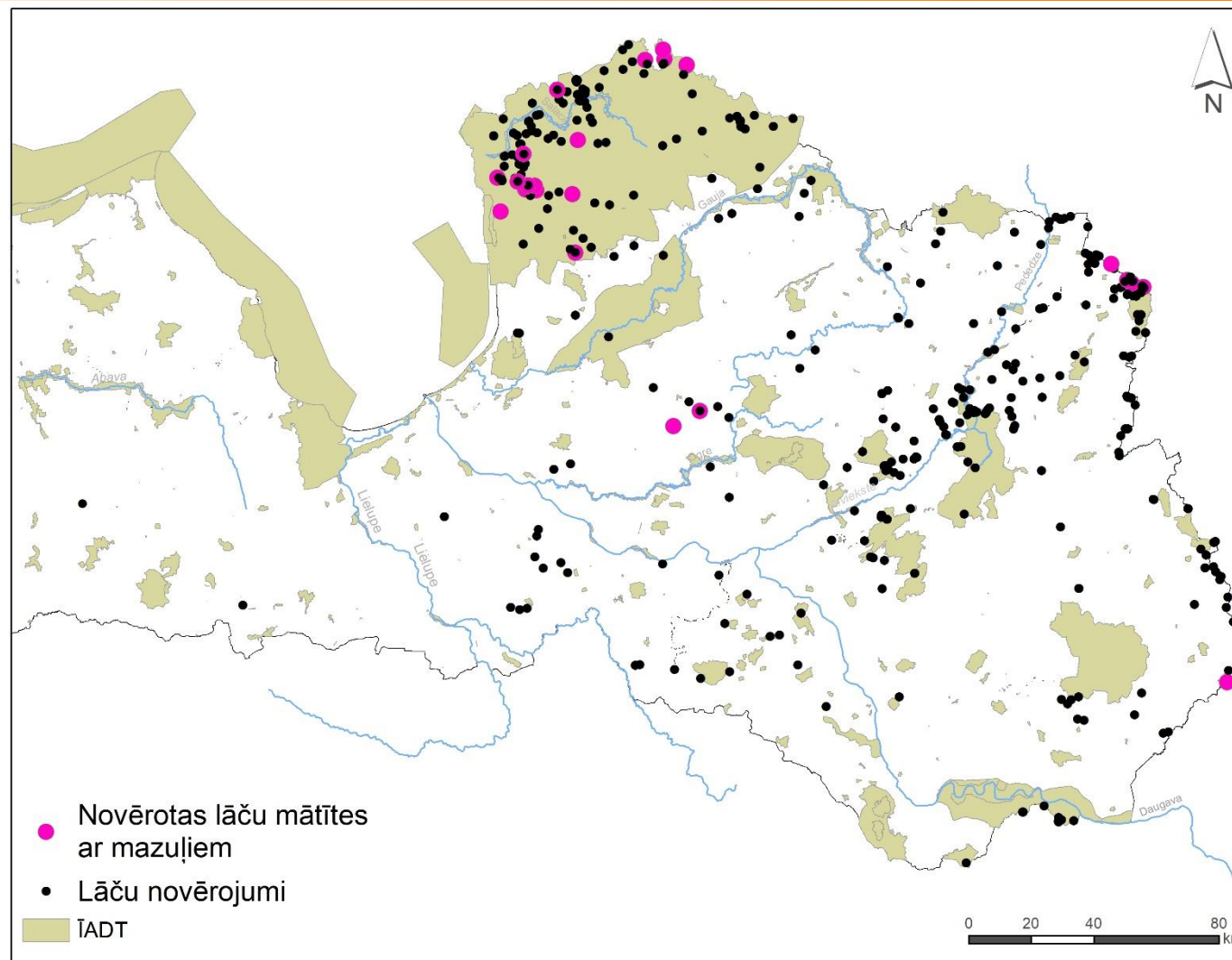
un LVMI "Silava" pētījuma "Lāču monitorings 2023.-2025.gadā"
grupa

Pētījuma atbalstītājs – Dabas aizsardzības pārvalde (Nr. 7.7/417/2023)
<https://www.silava.lv/petnieciba/aktive-petijumi/lacu-monitorings-2023-2025>

Seminārs MS Teams platformā, 5. marts 2025.gads

Kas ir gadījuma ziņas jeb novērojumi?

- Silavas lāču monitoringa grupas darbinieku novērojumi ārpus fona un Natura2000 monitoringa aktivitātēm
- Uz e-pastu: lacumonitorings@gmail.com iesūtītās ziņas
- Dabasdati.lv iesūtītās ziņas
- Lietotnē MEDNIS fiksētās ziņas
- Silavas lāču monitoringa grupas darbiniekiem WhatsApp vai e-pastā personīgi nosūtītās ziņas
- Sociālajos tīklos un I-neta portālos atrodamās ziņas
- Dravu postījumi

Gadījuma ziņojumu datu loma

<u>Informācijas kvalitāte</u>	<u>Fona monitorings</u>	<u>Gadījuma ziņas</u>
Novērotāja pieredze	+	?
Attiecināmība pret ieguldīto darbu (<i>effort</i>)	+	-
Sistemātiskums	+	- vai ?
Veicinošo vai kavējošo apstākļu ietekme	+	?
Inventāra pieejamība	+	?
Nosedz visu gada ciklu	-	+

Gadījuma ziņojumu datu nozīme nākotnē

Lāču monitoringa rezultāti apvieno gadījuma ziņas un sistemātiski iegūtus datus

Tikai izplatībai - O.K.

Populācijas stāvokļa dinamikai arī gadījuma ziņas nepieciešams sistematizēt, lai iespējami uzlabotu salīdzināmību, mazinātu nenoteiktību un izprastu izmaiņu cēloņus

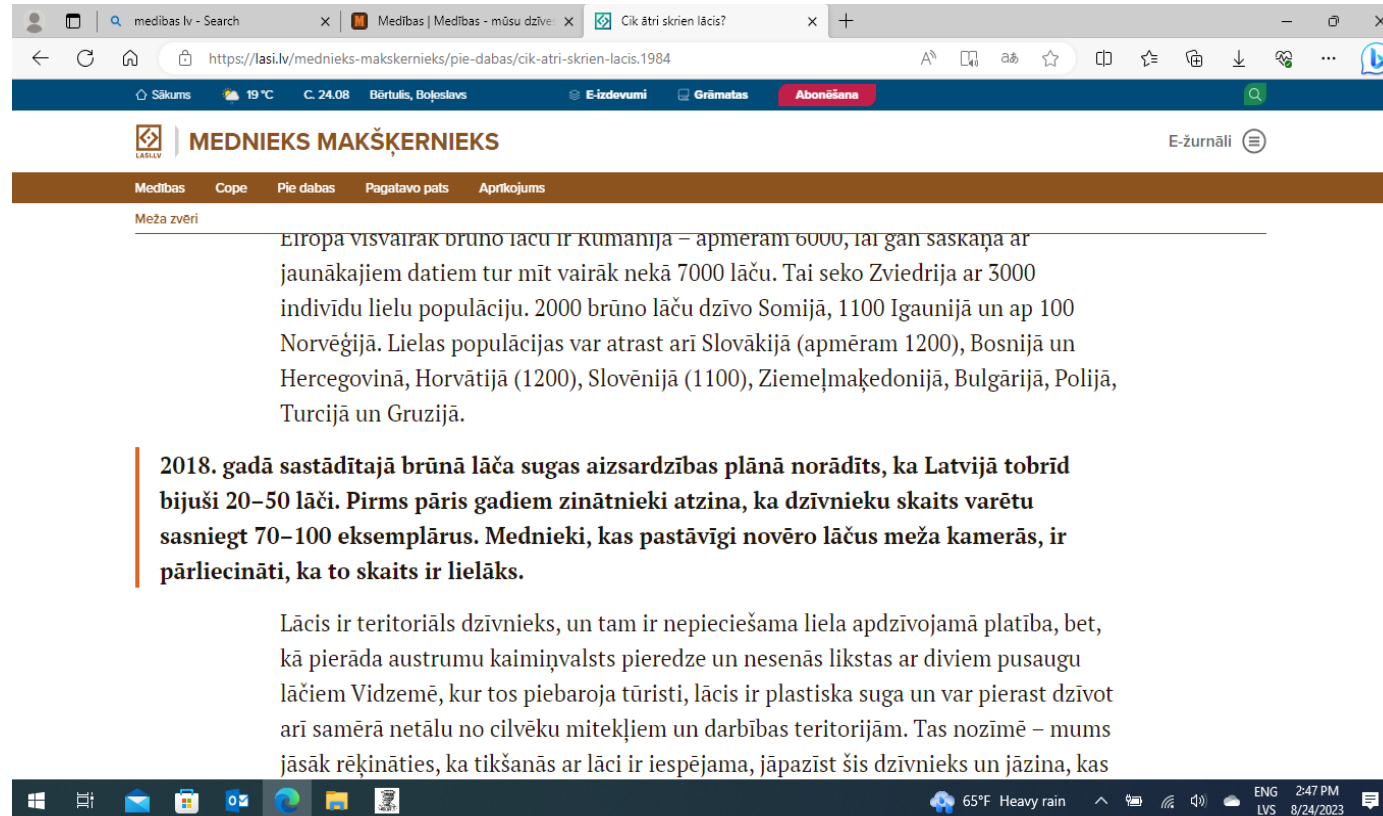
Sugai kļūstot par izplatītu un bieži sastopamu, informācijas sistematizēšanas nozīme pieaug

Novērojumu kvalitāte

Pilnīga ziņa:

datums + koordinātas + foto + mērogs (priekšķepas nospieduma platums) + piezīmes + autors
Slēpņa kameru izmantošanas gadījumā koordinātas + pareizi datuma un laika uzstādījumi

2024. gadā 140 pilnīgas pēdu ziņas un 409 nepilnīgas pēdu ziņa un dažādas kvalitātes foto

The screenshot shows a web browser window with the URL <https://lasi.lv/mednieks-maksķernieks/pie-dabas/cik-atrī-skrien-lācis.1984>. The page title is 'MEDNIEKS MAKŠĶERNIEKS'. The article content includes:

Meža zvēri

Eiropa visvairāk brūno lāču ir kumanija – apmēram 6000, lai gan saskaņā ar jaunākajiem datiem tur mīt vairāk nekā 7000 lāču. Tai seko Zviedrija ar 3000 indivīdu lielu populāciju. 2000 brūno lāču dzīvo Somijā, 1100 Igaunijā un ap 100 Norvēģijā. Lielas populācijas var atrast arī Slovēnijā (apmēram 1200), Bosnijā un Hercegovinā, Horvātijā (1200), Slovēnijā (1100), Ziemeļmaķedonijā, Bulgārijā, Polijā, Turcijā un Gruzijā.

2018. gadā sastādītajā brūnā lāča sugas aizsardzības plānā norādīts, ka Latvijā tobrīd bijuši 20–50 lāči. Pirms pāris gadiem zinātnieki atzina, ka dzīvnieku skaits varētu sasniegt 70–100 eksemplārus. Mednieki, kas pastāvīgi novēro lāčus meža kamerās, ir pārliecināti, ka to skaits ir lielāks.

Lācis ir teritoriāls dzīvnieks, un tam ir nepieciešama liela apdzīvojamā platība, bet, kā pierāda austrumu kaimiņvalsts pieredze un nesenās likstas ar diviem pusaugu lāčiem Vidzemē, kur tos piebaroja tūristi, lācis ir plastiska suga un var pierast dzīvot arī samērā netālu no cilvēku mitekļiem un darbības teritorijām. Tas nozīmē – mums jāsapņo rēķināties, ka tikšanās ar lāci ir iespējama, jāpazīst šis dzīvnieks un jāzina, kas

Izmantojam t.s. 'SCALP' kritērijus

SCALP was created in 1995: https://environment.ec.europa.eu/news/status-and-conservation-alpine-lynx-population-scalp-project-2023-11-07_en

Development of SCALP Criteria: Standardization of data following a categorization of species occurrence records, These records are evaluated on the basis of their verifiability and classified in three different categories:

- Category 1 (C1): "Hard facts" or clear evidence verified and unchallenged observations that clearly verify the presence of the respective animal species (live capture, animal found dead, genetic evidence, photograph);
- Category 2 (C2): Confirmed indications e.g. observations (track or kill) checked and confirmed by an experienced person either directly in the field or through photographs.
- Category 3 (C3): Unconfirmed indications, all indications that could neither be confirmed nor ruled out through an experienced person due to insufficient information e.g. sightings (including by experienced persons) without proof in the form of a photograph, old indications, indications lacking documentation.

C1: neapstrīdami pierādījumi (noķerts, atrasts miris, ģenētiski apstiprināts, foto);

C2: pieredzējuša sugas pazinēja apstiprināti pierādījumi;

C3: novērojumi bez pierādījumiem (ieskaitot pieredzējušu sugas pazinēju veiktie)

Dabas Dati

2024. gadā 22 ziņas, verificējamas 15 ziņas, 7 trūkst pazīmju vai tās neatbilst, lai verificētu

Novērojuma laiks	14-May-2023 plkst. 04:00	
Pievienots	14-May-2023	
Administratīvā teritorija	Kārsavas novads	
Ziņotāja saglabāts vietas nosaukums	Muiza	
Skaitis	1	
Statuss	Novērots (redzēts)	
Novērotājs	mocckba	
Pilnais saraksts	Nē	
Gredzenots putns	Nē	
Piezīmes	Bija ap pl.6:00 dzirdama lāča baurošana jau citā ciemata pusē.	

Dzēst

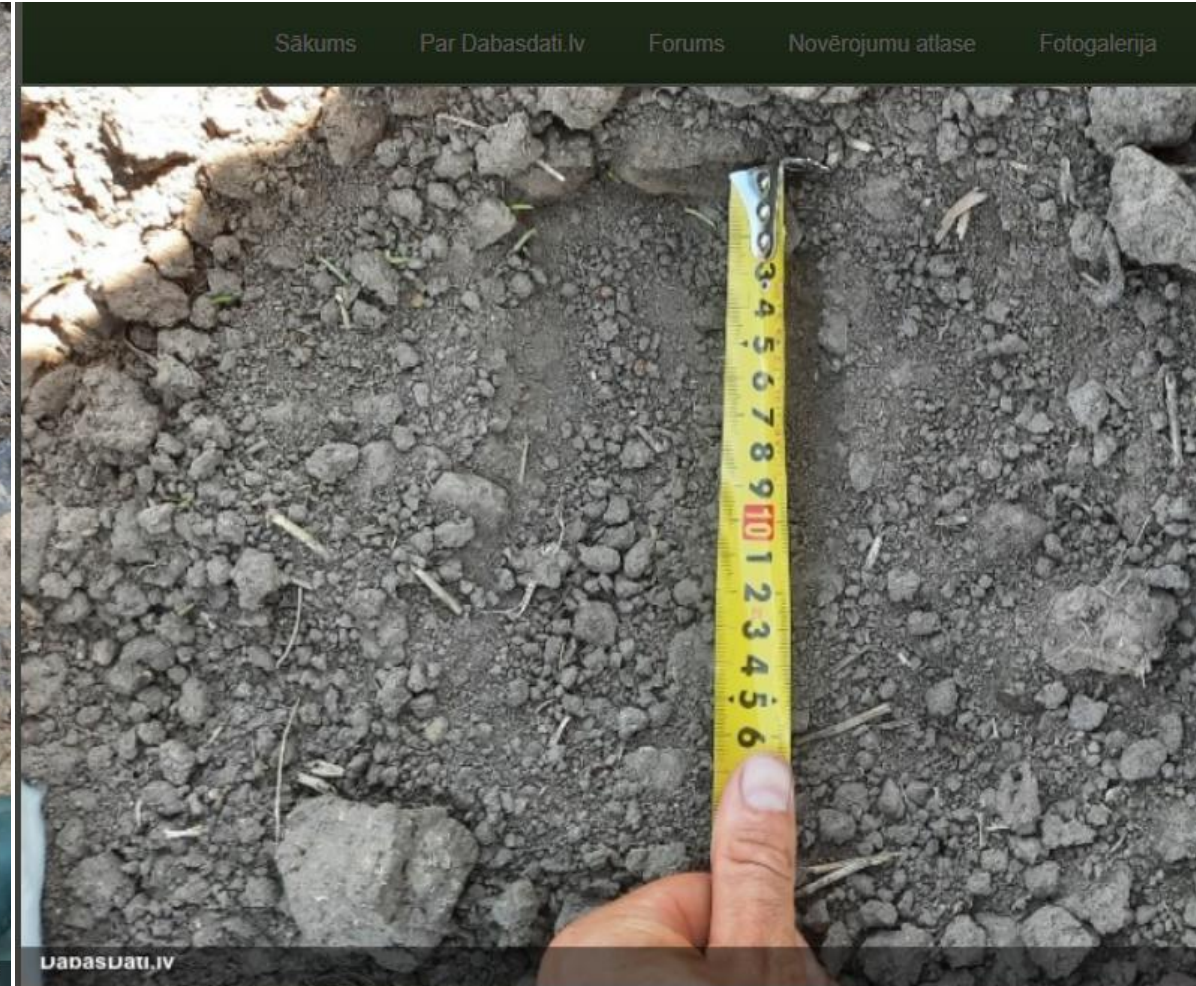
Izmaiņu vēsture

Datums	Izmaiņu veicējs	Izmaiņas
2024-02-11 09:27:18	IlzeP	Suga: "Brūnais lācis <i>Ursus arctos</i> " -> "Nezināms <i>Ignotus</i> "

Komentāri

 IlzeP 11-Feb-2024, plkst. 09:27
 Ekspertu grupas komentārs: "Nav nekāda apstiprinājuma. Un lācis nebauro".

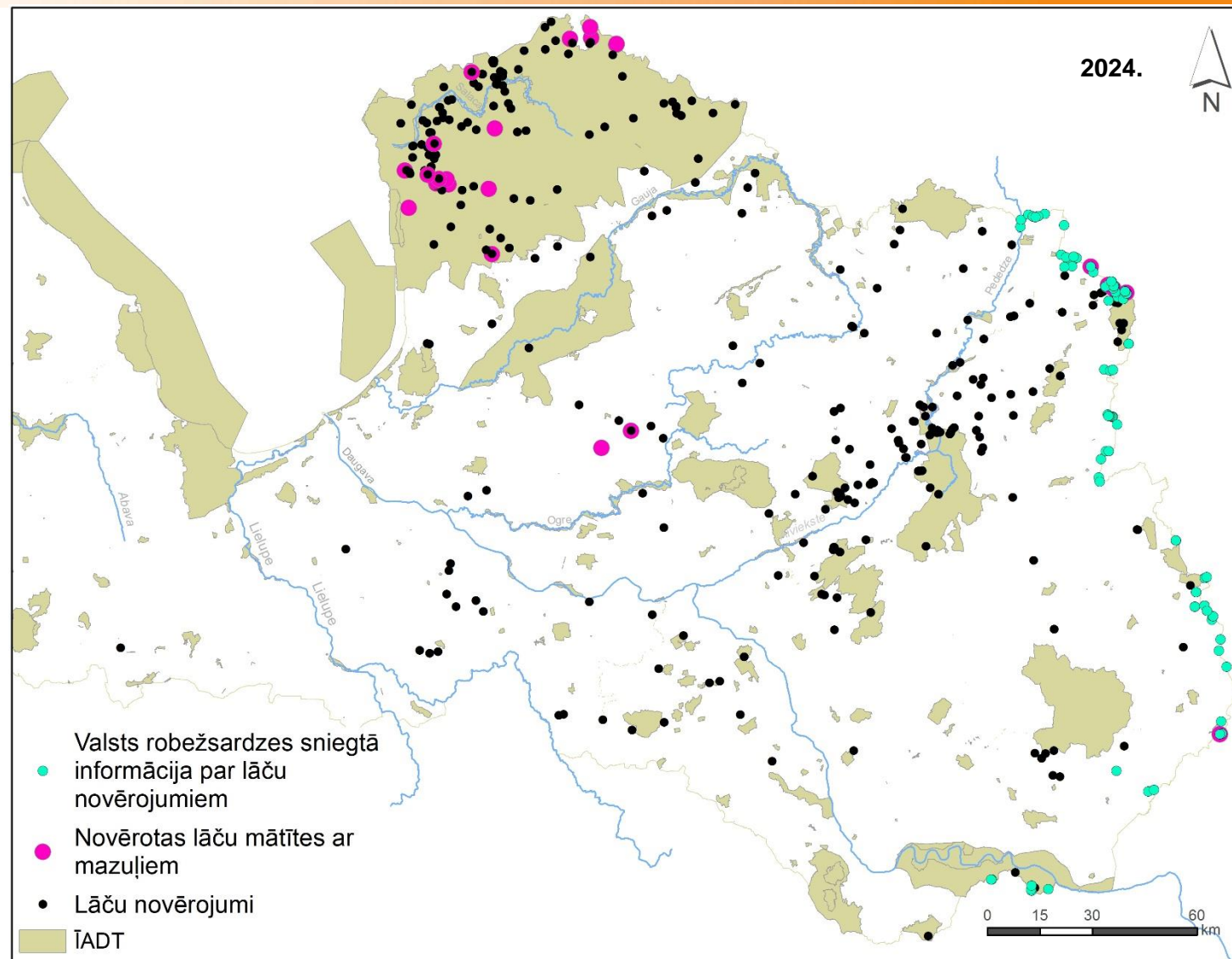
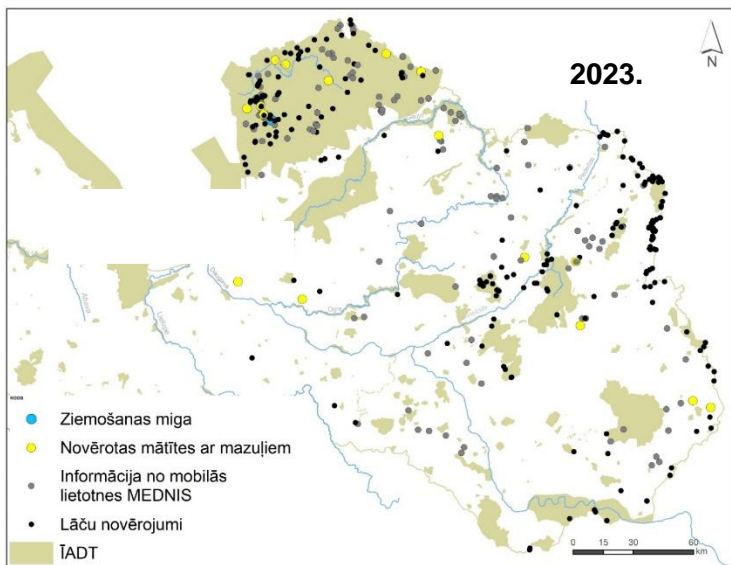
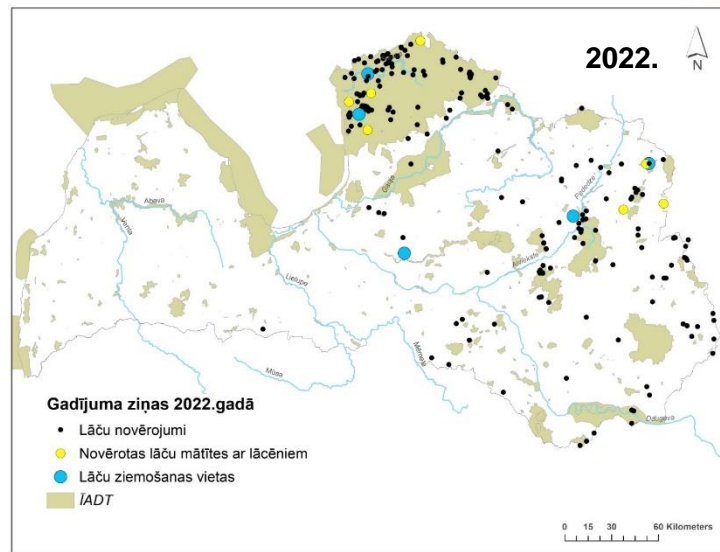
Dabas Dati

Par ekskrementiem galva jāpalauza (MEDNIS)

Izplatība gandrīz nemainīga

Teritorija, diennakts pārgājieni

Izskatīti 40 pētījumu rezultāti, kuros izmantota telemetrijas metode.

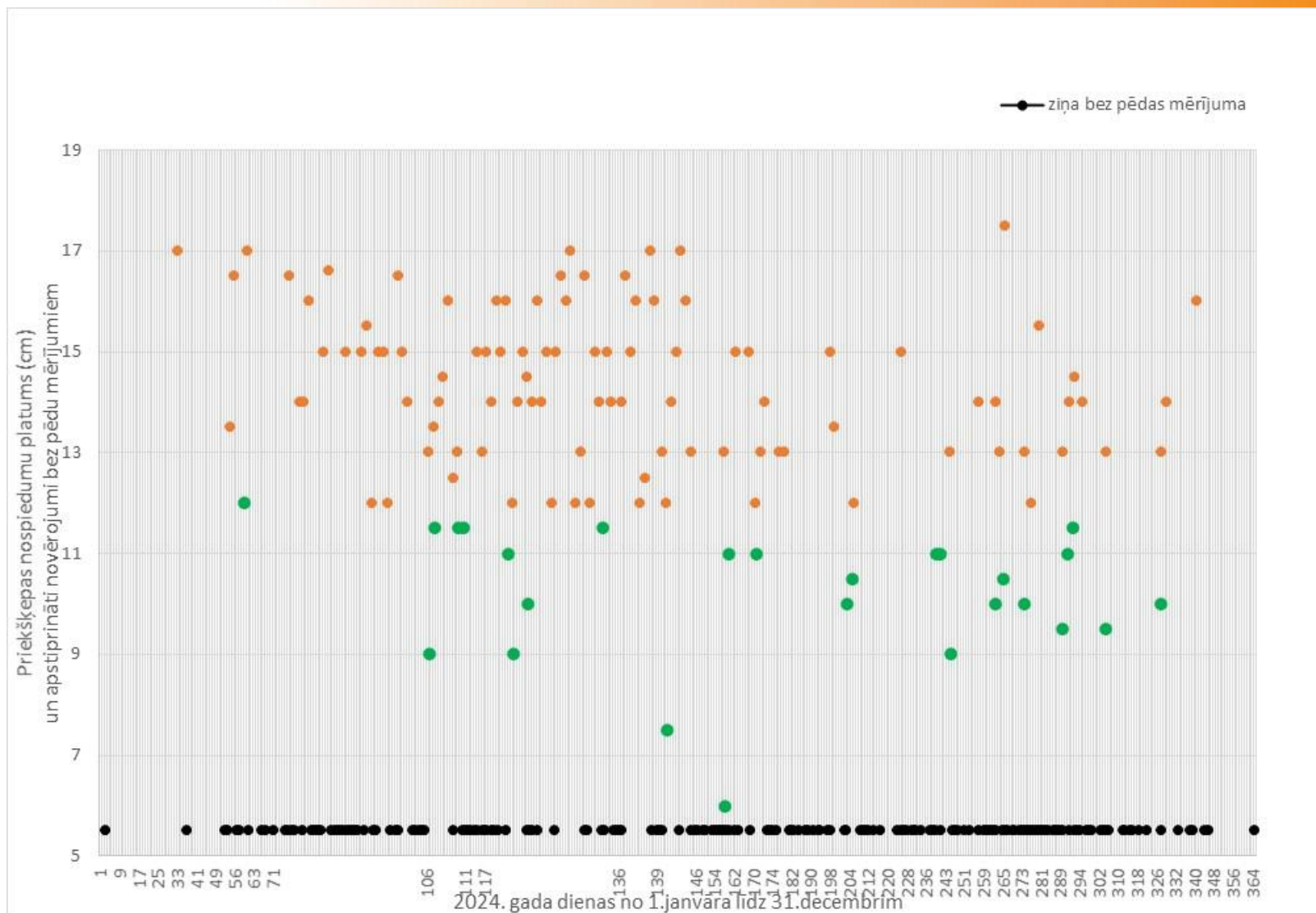
>13 Eiropas valstis
Ziemeļamerika
Japāna

Diennakts gājiena garums vidēji 2-6 km

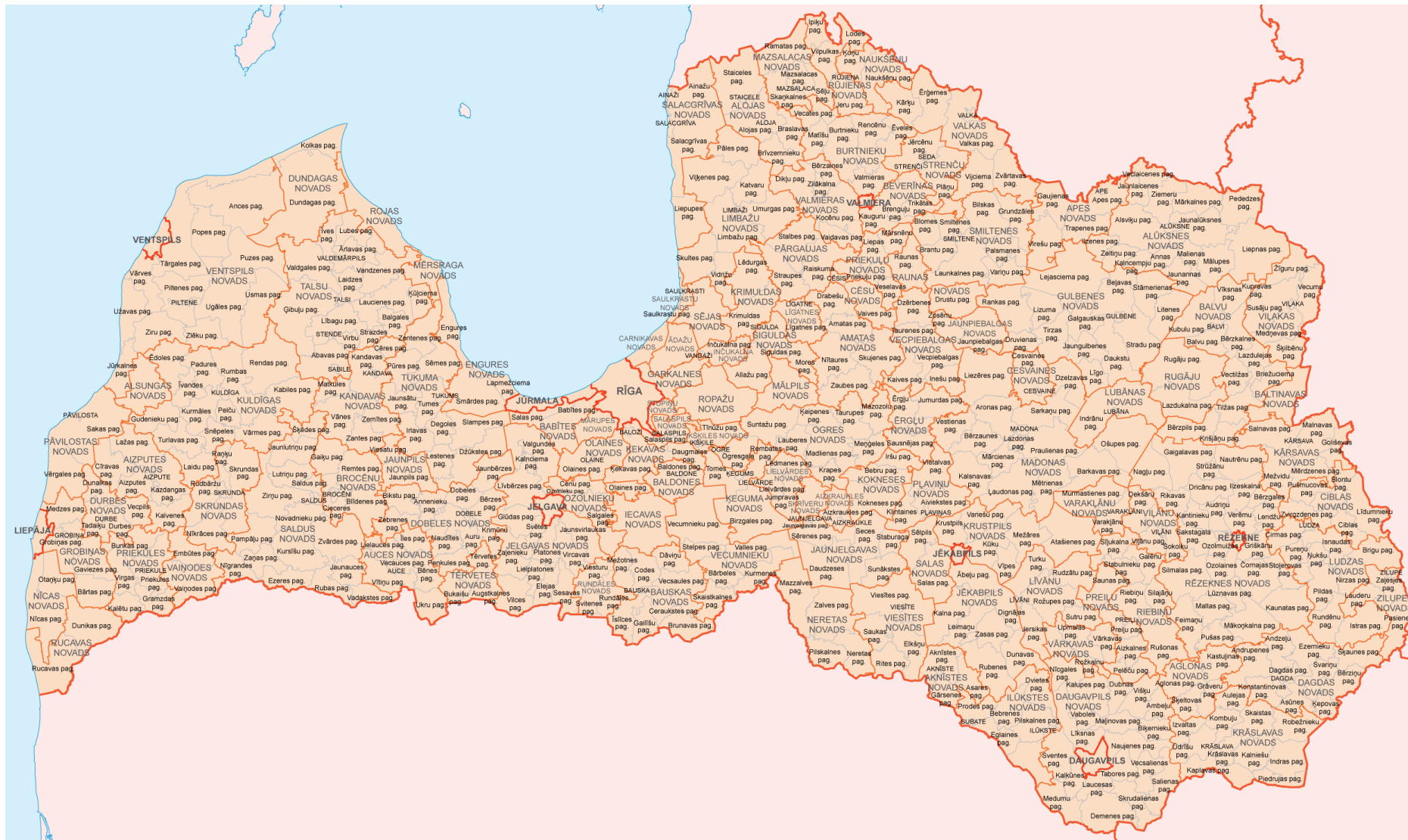
Maksimāli viena indivīda noietais ceļš 211km sezonā Grieķijā (Mertzanis et al. 2005), 1912 km nepilna gada laikā Rumānijā (Popa et al. 2018), 467 km gadā Zviedrijā (<https://carpathianbear.pl/en/brown-bear/bear-biology-ecology-and-behavior/>)

Indivīdu teritorijas lielums apmēram 50-500km² robežās. Lielākās teritorijas Serbijā 4366km² (Cirovic et al. 2015) un Austrijā 3144km² (Kazcensky et al. 2011)

Gadījuma un lāču monitoringa ziņu kalendārais sadalījums 2024.gadā

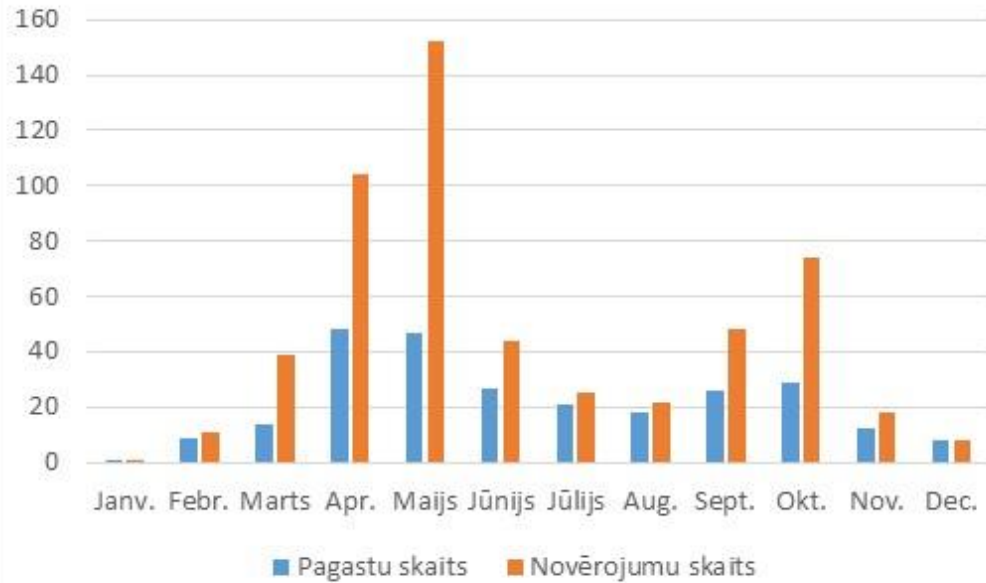

511 pagasti 2021. gadā

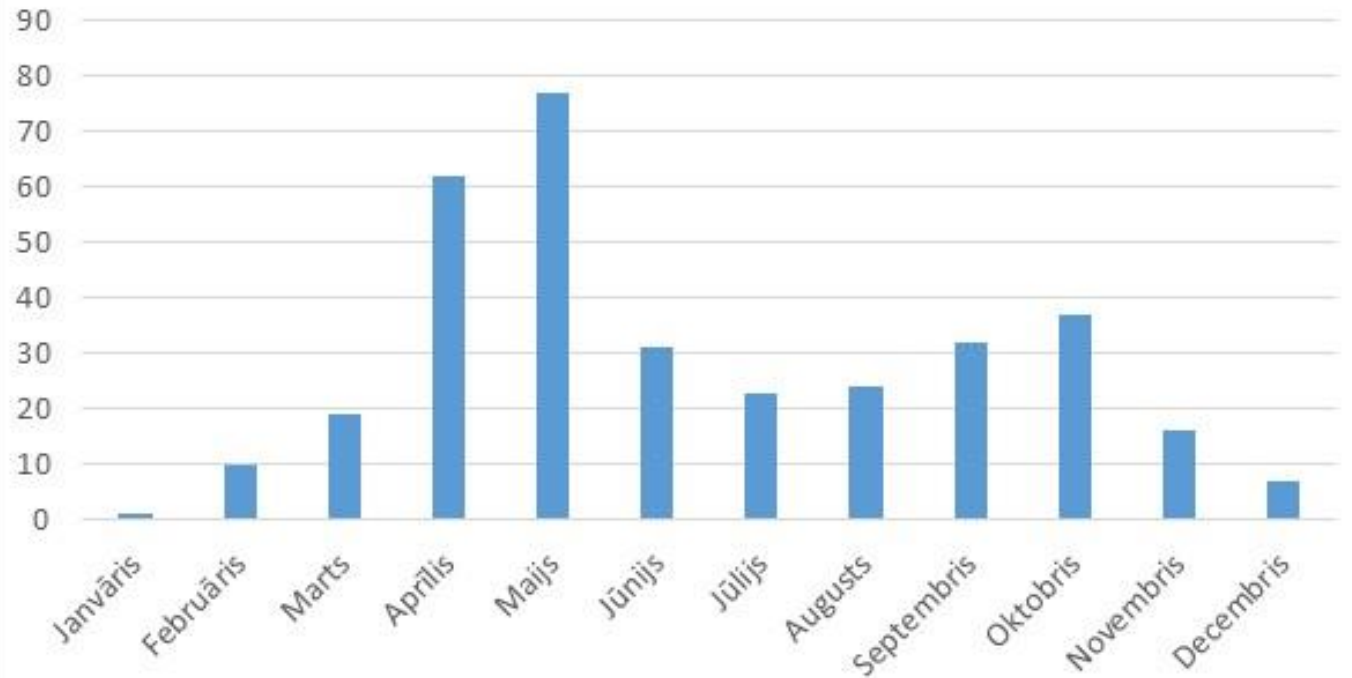

Noteiktā laika periodā konstatēto lāča pazīmju skaits un izvietojums

Lāču izplatības un aktivitātes sezonālā dinamika Latvijas pagastu teritorijās 2024.gadā

Lāču skaits pēc sastopamības pagastos

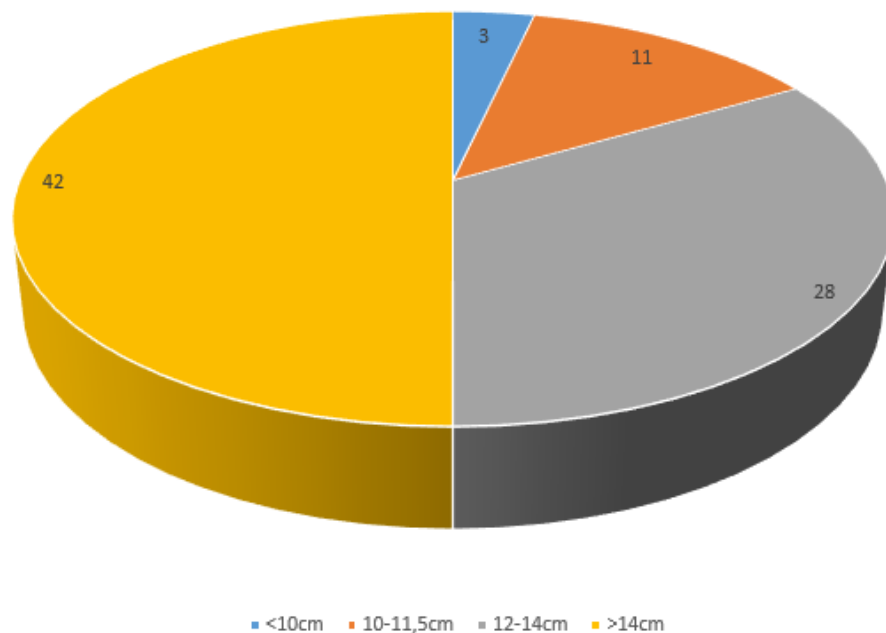

Gadījuma ziņojumu dati (+ fona un N2000 monitoringa rezultāti)

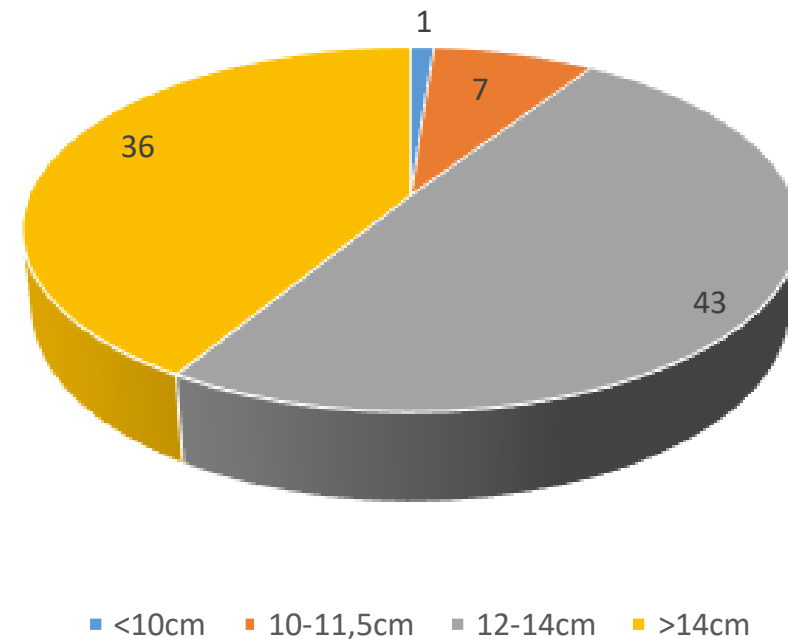
2021.

Priekškājas pēdu platuma mērījumi (n=84)

2022.

Priekškājas pēdu platuma mērījumi (n=87)

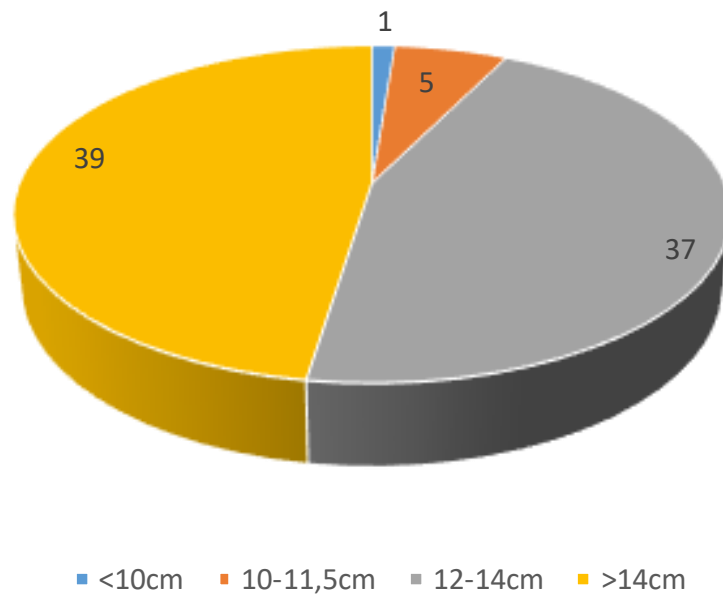

Gadījuma ziņojumu dati (+ fona un N2000 monitoringa rezultāti)

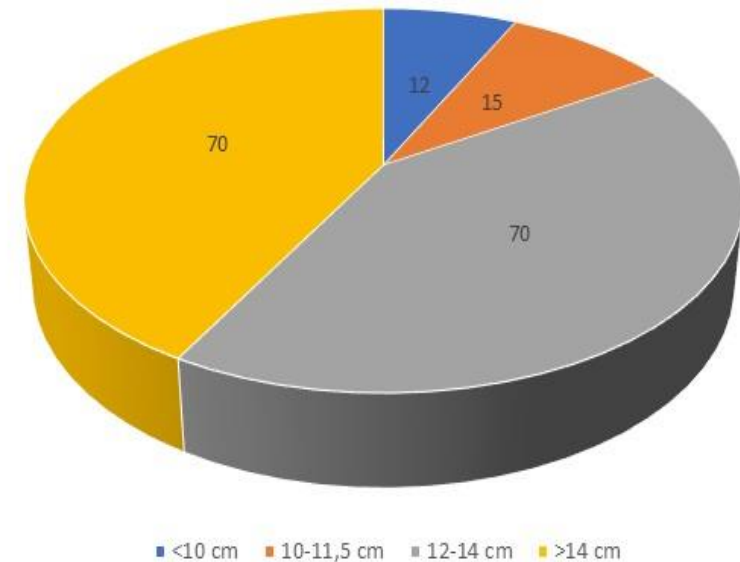
2023.

Priekškājas pēdu platuma mērījumi (n=85)

2024.

Priekškājas pēdu platuma mērījumi (n=167)

Vienā laika periodā konstatēto lāča pazīmju skaits un izvietojums

Datums	Adm. ter. (pagasts/pilsētas lauku teritorija)	LKS 92: X	LKS 92: Y	A – Jūras biotopi B – Jūras krasta biotopi C – Stāvoši ūdeņi D – Ūpes (ūdensteces) E – Pļavas F – Meži G – Purvi H – Iežu atsegumi, sufozijas, karsta un pseidokarsta biotopi I – Tīromi un dārzeņi J – Parki un apstādījumi K – Ruderāli biotopi L – Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve M – Mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdensteces	Meža zeme	Purvs	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	Autoceļš	Bišu drava	Augļudārzs	Apbūves platība	Medijamo dzīvnieku piebarošanas vieta	Pēdu nospiedumi	Priekšķepas pēdas platums (cm)	Pakaļkājas pēdas nospiedums	Cits novērojums Eks - ekskrements; M - mati; S - skrāpējumi; Siek - siekahu paraugs	Tiešs novērojums klātienē	Tiešs novērojums slēpņa kamerā	Postījums bišu dravai	Postījums lopkopībai	Postījums augļkopībai	Iztraucēts medībās ar dzinējiem	Pieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedumi >12cm)	Nepieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedumi <12cm)
02.02.2024	Andrupenes	706556	225971	F	x								x	17	x								x	
28.02.2024	Andrupenes	710069	228151	F	x								x	x										x
26.02.2024	Kaives	598346	317451	F	x								x	x										
29.02.2024	Kastulīnas	704647	227410	F	x								x	17	x								x	
22.02.2024	Konstantinova	711806	220721	F	x								x	x	x									
06.02.2024	Olaines	507517	285744	F	x								x	x	x									
25.02.2024	Salacgrīvas	533241	398559	E			x					x						x					x	
23.02.2024	Sausnējas	592424	301735	F	x								x		x									
06.02.2024	Vilķenes	534764	390154	F	x							x						x						

Vienā datumā novēroto lāču pēdu izmēri un atrašanās vietas

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA
Datums	Adm. ter. (pagasts/pilsētas lauku teritorija)	LKS 92: X	LKS 92: Y	A – Jūras biotopi B – Jūras krasta biotopi C – Stāvoši ūdeņi D – Ūpes (ūdensteces) E – Pļavas F – Meži G – Purvi H – Iežu atsegumi, sufozijas, karsta un pseidokarsta biotopi I – Tīrumi un dārz J – Parki un apstādījumi K – Ruderāli biotopi L – Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve M – Mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdensteces	Meža zeme	Purvs	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	Autoceļš	Bišu drava	Augļudārzs	Apbūves platība	Medijamo dzīvnieku piebarošanas vieta	Pēdu nospiedumi	Priekšķepas pēdas platums (cm)	Pakaļkājas pēdas nospiedums	Cits novērojums Eks - ekskrements; M - mati; S - skrāpējumi; Siek - siekaļu paraugs	Tiešs novērojums klātienē	Tiešs novērojums slēpņa kamerā	Postījums bišu dravai	Postījums lopkopībai	Postījums augļkopībai	Iztraucēts medībās ar dzinējiem	Pieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedums >12cm)	Nepieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedums <12cm)	Lācene ar lācēniem	Beigts dzīvnieks
04.04.2024	Vilķenes	536321	391623	F	x								x	15									x			
04.04.2024	Indrānu	672122	315837	F	x							x	x	15		eks							x			
04.04.2024	Indrānu	667029	314443	F	x								x	15									x			
04.04.2024	Indrānu	667029	314443	F	x								x	12										x		

Vienāda izmēra pēdu nospiedumu vietas – laika izvērtējums

Datums	Adm. ter. (pagasts/pilsētas lauku teritorija)	LKS 92: X	LKS 92: Y	A – Jūras biotopi B – Jūras krasta biotopi C – Stāvoši ūdeņi D – Upes (ūdensteces) E – Pļavas F – Meži G – Purvi H – Iežu atsegumi, sūfocijas, karsta un pseidokarsta biotopi I – Tīrumi un dārzeņi J – Parki un apstādījumi K – Ruderāli biotopi L – Pilsētu un apdzīvotu vietu apbūve M – Mākslīgas ūdenstilpes un regulētas ūdensteces	Meža zeme	Purvs	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	Autoceļš	Bišu drava	Augludārzis	Apbūves platība	Medijamo dzīvnieku piebarošanas vieta	Pēdu nospiedumi	Priekšķepas pēdas platums (cm)	Pakaļkājās pēdas nospiedums	Cits novērojums Eks - ekskrementi; M - mati; S - skrāpējumi; Sīk - sīkaļu paraugs	Tiešs novērojums klātienē	Tiešs novērojums slēpņa kamerā	Postījums bišu dravai	Postījums lopkopībai	Postījums augkopībai	Iztraucēts medībās ar dzinējiem	Pieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedumi >12cm)	Nepieaudzis dzīvnieks (pēdu nospiedumi <12cm)	Lācene ar lācēniem	Beigts dzīvnieks
02.02.2024	Andrupenes	706556	225971	F	x								x	17	x								x			
29.02.2024	Kastulīnas	704647	227410	F	x								x	17	x								x			
08.05.2024	Daukstu	669805	322361	F	x								x	17									x			
08.05.2024	Stradu	672816	326391	F	x								x	17									x			
17.05.2024	Ramatas	549778	424743	F	x								x	17									x			
22.05.2024	Salacgrīvas	529990	394019	F	x								x	17									x			

Kopējie rezultāti 2024

Lielākais skaits: Salacgrīvas pag. 8 indivīdi

Viļķenes pag. 8 indivīdi

Žīguru pag. 5 indivīdi

Indrānu, Liepnas, Lodes

Praulienas, Ramatas un Rugāju pag. 4 indivīdi

5-10 lāču mātītes ar mazuļiem

Kopā Latvijā 148 (~150) indivīdi 119 pagastos

Taču... pārsvarā joprojām ir C3 kategorijas ziņas pēc SCALP kritērijiem, kas nozīmē lielu devu ekspertu interpretācijas, nevis pārlicinošus pierādījumus.

Gadījuma ziņojumu dati

Par iespējām ievākt svaigus DNS paraugus, lai noskaidrotu lāčus “senus paziņas” vai “jaunpienācējus”, lūgums ziņot pa telefonu WhatsApp 26320528 (Jānis Ozoliņš);

Esam lāču valsts!

Use bear spray if needed

©Provided by The Daily Digest

While in bear country it is a good idea to carry bear spray with you at all times, and know how to use it. Bear spray is a non-lethal deterrent that can stop a bear in its tracks if needed.

Photo: By Arne Nordmann (norro) - Own photograph, 2006, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1568003>

ADVERTISEMENT

Jautājumi, komentāri, priekšlikumi